THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscriptton Rates $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario
January 22nd. 1913

א בריעף פון א לעניאנער

די לעצטע פאלעסטינער פאסט האט אונז געבראכט פארגענדען בריעף פון א היגען אידישען לעניאנער. וועלכער געפינט זיך יעצט דארטען: וועדטער הער רעדאקטאר!

איך, אלס א לעניאנער פון דער טאראנטער גרופע, וויל אייך לאזען וויסען, דאס איך בין זעהר נישט צופריעדען מיט דעם וואס עס איז פארגעקומען מיט מיין מוטער. ווען איך האב מיר אנגעשלאסען אין אידישען לעניאן, האט רבי דזשייקאבס מיר צוגעזאגט, אז מיין מוטער וועט געשטיצט ווערען. און ווען מיין מוטער איז געקומען צו רבי דזשייקאבס האט מען איהר גיט ארייגגעלאזען דורכ'ן טיר. ווען איך בין אוועק אין לעניאן, האב איך איבערגעלאזען מיין מוטער מיט צוויי קינדער אהן שטיצע. אין דאס האט מען מיר אפגעצאהלט. איך קען נישט לייגען פון צוויי זייטען, איך לייד דא גענוג, און איך הארף נאך הערען, אז מיין מוטער האט ניט פון וואנען צו לעבען. מיין ביטע צו אייך איז איהר זאלט אפרוקען דעם בריעף. איך קען אייך אויך זאגען אז אלע „באיס" פון טאראנטא זענען זעהר בייז אויף דעם רויטען מגן דוד און די ציוניסטען צוליעב דעם, וואס זי האבען פארגעסען אין אונז, אין דער צייט ווען מיר זענען געגאנגען אוועקגעבען אונזער לעבען פאר'ן אידישען פאלק

מיט אכטונג,

ישיעה פינקער.

מיר דרוקען דעם בריעף אהן שום אויסבעסערונג. אין מיר דרוקען איהם, ווייל ער איז ווערט צו ציהען אויף זיך יעדען'ס אייפמערקזאמקייט. עס איז מעהר ווי א פארוואורף, אז „מען האט פארגעסען אין זיי, אין דער צייט, ווען זיי זענען געגאנגען אפגעבען זייערע לעבענס". עס איז א חילפ'ס רוף, וועלכער קומט צו אינז פון די: וועלכע געפינען זיך יעצט אויף די בערג פון יהודה.

וואס זאלען מיר זאגען וועגען דעם, אז ביי א אידישען רב אין הויז פארהאקט מען די מיר פאר אן עלענדער מוטער, וואס קומט חיקף בעטען, אבער וואס איז מיט דעם מגן דוד. וואס איז מיט די היגע אידען, וועלכע האבען געפראוועט אזוי פיעל באנקעטען אין סעודות אין דער צייט, וואס די לעניאנערען זענען אפגעפאהרען. אין יעצט האט מען זיי אין גאנצען איבערגעלאזען צו זייערע ביטערען עלענדען שיקזאל. אויב מען קען נים בא־בען קיין צו גרויסע פרעטענזיעס צו פריוואטע פערזאנען, קען מען אבער אוועקזעצען אויף דער באשלדיגונגס - באנק דעם רויטען מגן דוד, אן ארגאניזאציע, וואס איז ספעציעל געשאפען געווארען לטובת די לעניאנערען. איז דאך זייער פליכט צו זאגען פאר די פאמיליעס פון די לעניאנערען אלע זענען שולדיג אין דיעזער נאכלעסיגקייט, אבער די הייפט - שולד פאלט אויפ'ן היגען רויטען מגן דוד.

אויב ער עקזיסטירט נאך.

עס געהט ניט גאמפערסען

סעמיזעל גאמפערס, קוקט אויף זיך ניט נאר ווי אויף א פיהרער פון די אמעריקאנישע ארבייטער, נאר אויך ווי אויף איינעם, וואס דארף זיין א פיהרער פון די איראפייאישע ארבייטער, אין די לעצטע וועלען לויט זיין מיינונג. פון זיין פיהרערשאפט פיעל פראפיטירען. טראגט זיך נאמ־פערס האריבער ארום אין איראפא מיט א פלאן צו שאפען א נייעם ארביי־טער אינטערנאציאנאל. וואס זאל באקומען דעם סאציאליזם, און די צייט וואס בלייבט איהם איבער א לעדיגע, ווענדעט ער דערווייל אן פאר אמעריקא. הייפטזעכליך פאר זיין ליעבלינגס - אידעע, אז דאס ליעבלינגס שפיעל פון דער גאנצער א. פ. א. ל. — צו באשערענקען די איינוואנדערונג אין די פאראייניגטע שטאאטען.

דערווייל איז נאך ניט באוואוסט, ווי אזוי עס געהט גאמפערסען מיט זיין אינטערנאציאנאל פון ארבייט. גלענצענד שטעהט עס געוויס ניט. וויל טראץ זיין סטראשונגאך, וועט זיך דאך דער סאציאליסטישער און ארבייטער קאנגרעס צוזאמענקומען אין בערן. מיט פארשטעהער פון א הייהע לעגדער. און פונקט ווי ער ווייזט אויס ניט צו האבען קיין מזל מיט די „רויטע". געהט עס איהם אויך ניט מיט זיין אימיגראציאנס - פאליטיק.

דזשארדזש ניקאל בארנס, דער אפיציעלער ענגלישער ארבייטער פארשטעהער, האט פאר צייטונגס - פארשטעהער געלאזט וויסען, אז די איראפייאישע ארבייטער זענען געגען דער שטעלונג פון דער אמעריקאן פעדעריישאן כנוגע אימיגראציע. און דאס קומט גאמפערסען ניט פון דער זייט פון די רויטע, נאר פון איינעם, וואס איז גאנץ נאהענט צו גאמפער־סעס וועלט - פילאזאפיע

עס געהט ניט גאמפערסען. אין עס געהט איהם ניט פון קיין זייט.

די רעוואלוציע אין פארטוגאל

צוליעב דעם, וואס אזעלכע וויכטיגע פאסירונגען קומען יעצט פאר אין פאריז, ווא עס קומט פאר די שלום - קאנפערענץ, ווערט גאנץ וועניג אויפמערקזאמקייט געשאנקען די פאסירונגען אין אנדערע פלעצער. און דארום רופט ארויס אזא קליינעס אינטערעס די רעוואלוציע אין פארטוגאל, וואו א קאמף געהט יעצט אן צווישען די רעפובליקאנער אין ראזאליסטען.

די ידיעות זענען מאגערע, אבער עס איז זיכער, אז עס ווערט דארטען יעצט אויסגעקעמפט א ווייטיגער קאמף צווישען דעמאקראטיע, און דאס איבערבלייבאכין פון די מאנארכיסטען. פון די אלע אין וועמענס אינטערעסען עס איז א קעניגליכער טראהן.

דערווייל האט די דארטיגע רעוואלוציע געלערנט איין זאך, אז ווערט אין א לאנד איינגעפיהרט א רעפובליק, און מען טרייבט אפילו ארויס דעם קעניג, איז עס נאך ניט זיכער, אז די רעפובליק וועט זיך האלטען אויף לאנגע יאהרען. און אז מען דארף שוין מעהר ניט שטעהן אויף דער וואך.

קעניג מאנועל וואיינט שוין זייט א לאנגע צייט אין ענגלאנד. און דאך האט ער נאך געגען לאנדסלייט. וואס ווילען איהם אימפארטירען, און זיך ווידער שפיעלען אין קרונען.

גוט אידישקייט אין אמעריקא

פון ש. ערדבערג.

די חסידישע בעוועגונג איז ענגס שטאנען אין א קריטישען מאמענט אין אי־דישען לעבען. די רבנים מיט די טרוקענע פוסקים און הלכות האבען דערשטיקט יע־דען פונק פייער, די פרייד, דאס געואגנ און פאעזיע פון לעבען. מיט בלויז דינים האבן אידען נישט געקענט לעבען אונטער דעם שווערען יאך פון גלות. דאס אידישע פאלק האט געבענקט נאך עפעס דורות' - דיגעס, מיסטישעס, פערבינדענדעס, וואס רייצט און רענט אויף, ציהט אן די בלוטען אין גיט א זין, א נייעס זין פאר'ן לעבען.

און עס איז געקומען דער חסידיזם. און אנשטאט וואס דער רב איז געזעסען נאר על התורה ביי זיך אין ווינקעל אין דער גרויסער עולם, זיין עדה אין איהם נישט אנגעגאנגען, מעהר ווי א שאלה פסקען און צוויי מאל אין יאהר א דרשה האט ער נישט געוואוסט, איז געקומען דער חסידישער רבי, ער האט ארום זיך פערזאמעלט גרויסע מחנות אידען, האט זיי דערנעהנטערט איינער צום אנדערען, צוזאמענגעקניפט און פערבונדען, צו דעם דין, דעם טרוקענעם. דאס געשריבענע פארגעזאגט ווארט האט ער צוגעגעבען א כונה, א טיפע כונה, א ווארימע, א סודות'דיגע א היטעלדיגע, ער האט זי געגעבען די „עבודה מאהבה", בטחון, דעם גוטן אין א נייער בחיקה, א נייער איב־לעבענס קומט, ער איז געקומען, ער איז געווען דער איד בעקומען, ער איז געווען דערווייטערט, פרעמד איינער דעם אנדערען, נישט אנגעקעהרט זיך איינעם מיט דאס אנדערע און אויך זיי איז געווען א ווילדעניש, א כאאס, א לע־בען ווי ביי בעדואינען אין מדבר. זיי האב־בען אפילו געהאט תלמוד תורות, שוהלען איז אבער די לאנג געווען אזעלכע, אין די תלמוד תורות האט מען געלערענט עברי א שייטעל, א פסוק חומש, אין די שוהלען איז מען זעלטען געקומען האוועגן, צעהן יתומים האבען געמאכט א מנין צו זאגען קדיש און מיט דעם האט עס זיך גע־ענדיגט. צוזאמענקומען זיך, צוזאמענ־קלייבען זיך, פערבערענגען היימיש, אי־דיש — דאס איז נישט געווען צו הערען און נישט צו זעהן, אזוי אז קיין קהלה האט דא פאר קיין פאל זיך נישט געמענט גרינדען און אנהאלטען.

און א סך האבען געמאכט געלד, א סך געלד און זיך דאך געפיהלט עלענט איינזאם, אנדערע וואס האבען קיין געלד נישט געמאכט און געזעהן אז אזוי זיילען זיי שוין מוזען ארבייטען זעלס טאג א וואך דאס גאנצע לעבען און וואס איז דער סוף? אזא עלענטקייט, אזא שטיין — איינזאמקייט איז ארום אן ארום, האבען זיי געבענקט נאך א אידיש ווינקעל. א אידישע פייער ווענט וואו מען זאל צוזא־מען פערברענגען, זיך דערהנטערע א־ן דערווארעמען די אנגעפרייערטע הערצער און נשמות.

דאס מאטעריאל איז געווען אין א גרויסער מאס, עס האט נאר געווארט, אז מען זאל זיי אויפוועק טון, מיט'ן פינגער ווייזען וואו זיי וועלען דאס ווארימע ווינ־קעלע פעפינען. און טויזענטער, טויזענ־טער האבען זיך אנגעבאפט, אנגעבאפט אין זייער הצלה - פונקט, - אין דעם קבוץ, אין דעם חסידישען צענטער אין צוזאמענ־קום.

און עס האבען זיך בעוויזען „גוטע אידען" אין אמעריקא. געוויס נישט קיין היגע, פון דארט, פון מיקור, פון דער היים, פון ענער זייט ים.

עס איז נישט ווייטיג צו די גוטע אידען זענען טאקי אמת'דיגע, ווייטיגע, גרויסע פערזענליכקייטען, אזעלכע זענען אין דער היים אויך נאר געווען נעצעהלטע. עס איז נאר גענוג געווען עס זאל זיין א מיטעל פונקט וואו די הינגעריגע און דור־שטיגע נשמות זאלען זיך צוזאמענקומען און איינער פון אנדערען דער קביץ צוזא־מען זאל בעקומען זיין תקון און ממילא שוין יעדער יחיד וועט בעקומען זיין לייי־טערונג.

און דער כלל אז, נישט דער רבין מאכט חסידים, נאר חסידים מאכען דעם רבין איז אומעטום און אויך אין אמעריקא זעהר וויכטיג. און אמת'דיג. אויב די היגע גוטע אידען זענען נישט אזא „גע־וואלד" אזוי איי - איי — די גוטע אידען זענען זיי אבער, שטיבלאך האבען זי; מען קען קומען צופאהרען געבען „שלום", נישט „האלא" שמועסען, אראפרעדען דאס הארץ טרינקען יין שרף צוזאמען. הוילען צוזאמען און דאס איז שוין גוט, די בלאנדזשענדע בעקומען זייער תקון.

אין קיין גוזמא נישט, צעהנדליגער טויזענטער חסידים זענען דא אין אמערי־קא, זיכער נישט דער מין חסידים פון דער היים, אבער יעדעס לאנד מיט איהרע מנהגים און יעדעס פאלק מיט איהרע מעג־שען, האבען יענער זייט ים'דיגע לענדער אנדערע חסידים האט אמעריקא — איהרע.

די הויפט „גוטע אידען" זענען זי פערשטענדליך אין גרעסטען אידישען צענטער אין ניו יארק, דא זאגען זי; מיט יחוס ברעף פון דער היים, דער האט הינגטער זיך אזוי פיעל דורות זיידעס, דער אנדערער אזוי פיעל, דא נאך עטליכע שלש סעודות, גלאט יומא דפגרא, א שבועות, א שמחת בית השואבה, א שמחת תורה, צו א יאהרצייט, מען עסט, מען טרינקט צוזאמען, מען דער־צעהלט זיך מעשות פון גוטע אידען, פון דער היים, איינער בעקענט זיך מיט'ן אנדערען, מען ווערט דערנעהנטערט, נאר נאהענער.

יעדער איז פערהארעוועט, פעריאנט אין ביינעם, אין ארבייט, לעבט אין פערקעהרט און נישט היין ריכטיג אידישע סביביה, ענגליש און פערענגליש, לאלט אויעט די ארדנונג פון דעם לאנד אונטער דער אויפזיכט פון אידישער פאליציי.

אזעלכע שטעדט ווי ירושלים יפו, וואס האבען א גרויסע אידישע באפעלקערונ־ג, אין די פאלאניעס ווערען שנעל איבערג־נעבען אין די הענד פון אידישע סאלדא־טען, ניט נאר די אידישע לעניאנערען, ווערען בענוצט פאר דיעזער ארבייט, נאר אויך יציהט דאס ענגלישע קרייענס מיגיר־טעריזס טויזענדער פון אינדע אידיש־סאלדאטען פון די שלאכטפעלדער אי־פראנקרייך, אימאליען. און בעלגיען. שיקט זיי אריבער קיין פאלעסטינא לויי־זיי מען טיילט מיט ווערען די אידישע סאלדאטען מאביליזירט ניט נור צו הי־טען פאלעסטינא נאר אויך סיריען, אראב־יען, ווערדאר ערייש און אלעפא. דיי ברי־טישע רעגיערונג נעהמט געוועהנליך פאר דיעזער ארבייט פון יענע סאלדאטען, וואס האבען וואלונטירט. און ניט צו די זוא־מען האט זיי ערהרעפטעט, אויסער די האט זי איצט צוזאמען טויזענד אידיש־לעניאנערען, וועלכע זיינען געקומען נ־נור פון ענגלאנד נאר אויך פון אמעריק־ען אריינגיען.

אט דיעזע אידישע מיליטערישע פא־ציי וועט איצט אויף אן אפיציעלען וו־טהאן די ארבייט פון דעם „השומר" ארגאניזאציע, וואס האט ארייגגעשריי־אזעלכע שעהנע עטליכע בלעטלאך אין דעם געשיכטע פון דער אידישער אויפלעו־ג אין ארץ ישראל. בין 1901 פלעגע אלאניסטען אנשטעלען אראבער אז־זאלען היטען זייערע פערמעגענס.

דעוולטאט איז געווען א זעהר ביטער עס פלעגען פאסירען אונצעהליגע גנ־אין א סך איבערפאלען. אין 1910 ד־זיך ענערגיזירט דער „השומר" אין אר־ניזאציע פון אידישע יונגעלייט, וואס בען געדיענט אלס שומרים אין דיקע־ניעס. אין דער ווינטער צייט האט־דיעזע אלגאניזאציע געקאנט ארויס־לען 30 ווינטער, אין דער זומער — אין דער צייט פון שניט — 100 טער. עס איז ניט געווען קיין ליי־זאך. און עס האט געקאסט גענוג בייט און בעלדען בלוט ביז דיעזע אר־ניזאציע האט זיך דורכגעברכען א פיעלע פון. דיעזע שומרים העלדען ה־אין זייער קאמף מיט די אראבער זי־לעבענס פערלוירען. צוערשט האבע־די קאלאניסטען פון יהודה אנגעשט־דערנאך די קאלאניסטען פון גליל אן־בען זיי פאמעלאך פערנומען דאס פון די אראבישע וועבטער, דורך וו־די קאלאניעס האבען פיעל געליטען. דער שאפונג פון דער אידישער מיליי־שער פאליציי ווערען די צילען פון „השומר" אויף איינמאל פארווירק־דאס אינטערעסאנטסטע איז אבער דיר אידישע מיליטערישע פאליציי זיין אונטער דער פיהרערשאפט פון ציוניסטישער אדמיניסטראטיווער מיסיע, און די אויסהאלטונג פון די פאליציי נעהט אריין אין דעם 3 מי־דאלאר בודזשעט, פאר וועלכען די צ־טישע ארגאניזאציע פיהרט איצט איהר קאמפיין.

אידישע מילישערישע פאליציי אין ארץ ישראל

(צום בודזשעט פון דעם רעסטאריישאן פאנד).

די בריטישע רעגיערונג אין פאלעס־טינא האט איצט אנגטערנומען א שריט וועלכער איז פאר אונז פון דער גרעסטער פאליטישער וויכטיגקייט. זי שטעלט אויעה די אדרנונג פון דעם לאנד אונטער דער אויפזיכט פון אידישער פאליציי.

אזעלכע שטעדט ווי ירושלים יפו, וואס האבען א גרויסע אידישע באפעלקערונ־ג אין די פאלאניעס ווערען שנעל איבערג־נעבען אין די הענד פון אידישע סאלדא־טען, ניט נאר די אידישע לעניאנערען, ווערען בענוצט פאר דיעזער ארבייט, נאר אויך יציהט דאס ענגלישע קרייענס מיגיר־טעריזס טויזענדער פון אינדע אידיש־סאלדאטען פון די שלאכטפעלדער אי־פראנקרייך, אימאליען. און בעלגיען. שיקט זיי אריבער קיין פאלעסטינא לויי־זיי מען טיילט מיט ווערען די אידישע סאלדאטען מאביליזירט ניט נור צו הי־טען פאלעסטינא נאר אויך סיריען, אראב־יען, ווערדאר ערייש און אלעפא. דיי ברי־טישע רעגיערונג נעהמט געוועהנליך פאר דיעזער ארבייט פון יענע סאלדאטען, וואס האבען וואלונטירט. און ניט צו די זוא־מען האט זיי ערהרעפטעט, אויסער די האט זי איצט צוזאמען טויזענד אידיש־לעניאנערען, וועלכע זיינען געקומען נ־נור פון ענגלאנד נאר אויך פון אמעריק־ען אריינגיען.

דער וויל קומט מען צום רבינ'ס טיש צוויי מאל שבת, פרייטאג צו נאכטס אן, שלש סעודות, גלאט יומא דפגרא, א שבועות, א שמחת בית השואבה, א שמחת תורה, צו א יאהרצייט, מען עסט, מען טרינקט צוזאמען, מען דער־צעהלט זיך מעשות פון גוטע אידען, פון דער היים, איינער בעקענט זיך מיט'ן אנדערען, מען ווערט דערנעהנטערט, נאר נאהענער.

יעדער איז פערהארעוועט, פעריאנט אין ביינעם, אין ארבייט, לעבט אין פערקעהרט און נישט היין ריכטיג אידישע סביביה, ענגליש און פערענגליש, לאלט אויעט די אדרנונג פון דעם לאנד אונטער דער אויפזיכט פון אידישער פאליציי.

אין נישט נאר דיר פון דער היים'דיגע, אויף יענער זייט ים געבוירענע טויזן דאס, אפילו שוין אמעריקאניזירטע, אבער דא געבוירענע, זיי נעהמן אויף צום רבין און דאס צוזאמען לעבען ווירקט אויף זיי, עס בינדט זיי צוזאמען מיט זייערע איינענע און אויך מיט די פרעמדע. ווארום זעהר פיעל פון די היי געבוירענע איז זיי אויף נישט געגוג דאס ביינעסמעסיגע לעבען, דער הו הא, זיי ציהט אויף צו עפעס נשמה'דיגעס, ווארימעס אין פערבארג־נעס. קומען זיי אויף צום רבין און איינ־ציגווייז ווערען זיי אויף בענעהענטערט און דערוואוארמט און בעקומען זייער תקון.

איך אליין קענענדיג הסידות און חסידים פון דער היים, אלין א חסיד בין נישט שטארק, פון נארנישט ענציקט פון היגען „גוט אידישקייט", אבער עס איז דאך דא נישט רוסלאנד, פוילען און גא־ליציען, דא איז אמעריקא און לויט די היגע בעדינגונגען און אומשטענדען האט דאס גוט אידישקייט טראץ אלע בלאפס אן פייעריריען, וואס ווערען פון עלטיכע אזעלכע אבגעטון גענוג פערדיענסטען. עס האט געשאפען א קבוץ, עס האט דער־נעהענטערט אידען איינעם צום אנדערען.

אי, דער „גדול" לאכט ביי זיך אין הארץ פון דער „נארישער פראווינץ" און אז ער קומט אויף איסט - בראדוויי אין צעהלט ער זיך אן פון די „פראווינצער יאלדען" — דאס נעהמט די פראווינץ נישט אין אכט, מאכט זיך קלומערישט נישט הערענדיג.

אז דער „גדול" פערווארפט פאה זיי א גוט ווארט ערגעץ אין איסט - בראדוויי „פייפער", רעדענדיג וועגע דער תמימות'דיגקייט (לעז: נארישקייט) און הארציגקייט (לעז: צוקראכענהייט) פון דער פראווינץ — נעהמט זי, די ליעבע פראווינץ, ארויף אין אזא קעלבערנער התפעלות, אז זי איז גרייט צו קושען זיינע טריט, און דאס נעקסטע מאל, אז זי וועט דעמזעלבען גדול אראפברענגען, וועט זי איהם שוין אריינרוקען א צעה - נער'ל מעהר...

פרעג דער פראווינץ: נאך וואס? אן איינענער, שטאלטישער, קען „עני־טיים" זאגען אזוי פיעל חכמות און אזוי פיעל נארישקייטען, אזוי פיעל שווער פודיגע פראזען און אזוי פיעל פזמונות ווי סיי - וועלכער ניו יארקער „גדול", טא־צו וואס אויסברענגען געלט אומזיסט - און - אומנישט? צו וואס קלאפען דעפע שען, אז אונטער'ן האנט זענען דא אי־נענע?

הערט דיך די ליעבע פראווינץ נאנץ שען, אז אונטער'ן האנט זענען דא אי־נענע?

הערט דיך די ליעבע פראווינץ נאנץ שען, אז אונטער'ן האנט זענען דא אי־נענע?

קונפט — טרו! טרו — טרו! מען שיקט דעפעשען, מען לאזט זיך קאסטען כ'ווייס וויפיעל, ס'נעהמ אין לעבען, אבי א ניו יארקער „גדול" זאל בעעהרען מיט זיין קומען אין לאזען הערען. זיין כשר ווארט.

ער קומט און עפענט ס'מויל אין רעדט — אפט נארישקייטען. אבער א נארישקייט פון ניו יארק האט אין דער פראווינץ מעהר שאנסען ווי אן איינענע חכמה.

פארהאן אין דער איינענער שטאדט טענשען, וואס האבען וואס צו זאגען, וואס צו דערקלעהרען, וואס צו דערצעה־לען, נאר דער פראווינץ טויג עס נישט. מען מוז עס פערשמעלצען מיט א ניו יאר־קער „גדול".

דער „גדול", אויב נישט א נאנץ אונאינטערעסאנטער, נארישעוואטער פאל, א דורכשניטס - מענש, פון דעם טיפ, וואס מען נעפינט גענוג אין דער פראווינץ.

אבער, ס'איז דאך ניו יארק, אויסט־בראדוויי — איין קלייניגקייט!

דער „גדול" קומט, דרעהט מיט דער־נאז, מיינט אז אלע זענען איהם עפעס שולדיג, בלאזט פון זיך, מאכט דעם וואלשנעם אנשטעל, גלייך ער וואלט גע־וועזען מי - יודע - ווער, און גלייך ווי זיין אראפלאזען זיך אין דער פראווינץ שטאדט וואלט געווען דער גרעסטער קרבן פון זיין זייט און די גרעסטע עהרע פאר דער פראווינץ.

און די פראווינץ טויט איהם נאנצע טעג און נעכט נאך פון הינטען מיט א טיכעלע און פאכעט פון איהם די שטוי־בשר'ע אויגען אריין. און לעגט זיך אין דער לענג און ברייט נושא חן צו זיין אין זייגע אויגען.

אי, דער „גדול" לאכט ביי זיך אין הארץ פון דער „נארישער פראווינץ" און אז ער קומט אויף איסט - בראדוויי אין צעהלט ער זיך אן פון די „פראווינצער יאלדען" — דאס נעהמט די פראווינץ נישט אין אכט, מאכט זיך קלומערישט נישט הערענדיג.

אז דער „גדול" פערווארפט פאה זיי א גוט ווארט ערגעץ אין איסט - בראדוויי „פייפער", רעדענדיג וועגע דער תמימות'דיגקייט (לעז: נארישקייט) און הארציגקייט (לעז: צוקראכענהייט) פון דער פראווינץ — נעהמט זי, די ליעבע פראווינץ, ארויף אין אזא קעלבערנער התפעלות, אז זי איז גרייט צו קושען זיינע טריט, און דאס נעקסטע מאל, אז זי וועט דעמזעלבען גדול אראפברענגען, וועט זי איהם שוין אריינרוקען א צעה - נער'ל מעהר...

פרעג דער פראווינץ: נאך וואס? אן איינענער, שטאלטישער, קען „עני־טיים" זאגען אזוי פיעל חכמות און אזוי פיעל נארישקייטען, אזוי פיעל שווער פודיגע פראזען און אזוי פיעל פזמונות ווי סיי - וועלכער ניו יארקער „גדול", טא־צו וואס אויסברענגען געלט אומזיסט - און - אומנישט? צו וואס קלאפען דעפע שען, אז אונטער'ן האנט זענען דא אי־נענע?

הערט דיך די ליעבע פראווינץ נאנץ שען, אז אונטער'ן האנט זענען דא אי־נענע ! נעה פערשטייט זי!

די ניו יארקער גדולים

(א לייכטער שטועס)

פון א. אלמי.

ניו יארק, — כ'מיין דאס אידישע ניו יארק, דאס איסט - בראדוויי'ער ניו יארק — האט א סך „גדולים", פיעל, ווי די שטערען אין היבעל.

פון די ניו יארקער אידישע „גדולים" אליין קען מען צוזאמענשטעלען א היבשע אידישע קהלה. ווען יעדעס קאווע - טישעל פון די ניו יארקער קיבעצוארניעס זאל וועהלען פון זיך איין דעלעגאט, קען מען צוגויפרופען א קאנגרעס פון גדולים; איהר הערט? פון לויטער גדולים! און דער אויריטאריום וועט זיין געפאקט.

צו ווערען אין ניו יארק א „גדול" איז נישט קיין גרויסע זאך: מען דארף בלויז פערמאגען איין פראצענט פרעטענ־זיע אויף טאלאנט, — נישט קיין אונ־טערשיעד צו וואס, — און 99 פראצענט חוצפה. דאס אלעס.

וואס אמת איז אמת: פארהאן אויסנאהמען, אבער „אן אויסנאהם בע־שטעטיגט דעם כלל", און ס'איז דארט אזא זאל אויף „גדולים", און „גדולות", אז — נעה זוך א נאדעל אין א וואגען הייי.

אז איינער ווערט נישט אזוי שנעל אנערקענט אלס גדול אויף איסט - בראדוויי, מאכט ער א טור איבער דער חיילינ - תמימותדיגער פראווינץ און בעקומט די פולע אנערקענונג, א דיפ־לאם: „גדול וגורא"...

די פראווינץ, אונזער קאנארע אריינגערעכענט, שפרינגט „קדוש" פאר ניו יארק, פאלט בגרעס פאר איסט - בראדוויי, און וואלגערט זיך אין שטויב פאר די איסט - בראדוויער „גדולים".

אבי פון ניו יארק, איז שוין גוט. אבי מען דערזעהט אויף איינעם'ס נאז די פירמע „איסט - בראדוויי" איז — „ארוגי פריצ'ל!" און מען צוגעהט פאר איהם ווי פוטער אויפ'ן זון.

— וואס ווילסט, איסט - בראד־ווייער גדול? נאך א 25-נער — נא דיר אביסעלע שווערליך טאקע, אבער... כי־כי... א באנקעטעל? מחיכי - תיתי! מיר זענען גליקליך! ווילסט אונז אפשר אויספאטשען? — נא דיר א באק און פאטש. גארנישט צו שווער פאר דיר.

וואס ברענגט דער „גדול" פון איסט־בראדוויי? וואס לאזט ער אונז הערען? וואס איז ער פאר אונז מחדש?

ווייס איך! אלטע ווערטער, בעקאנטע פראזעלאגיע, סקארבאווע פשט'לעך.

אבער די ליעבע פראווינץ בויגט איהר קאפ, קלאטשעט די הענט, שטעלט אויף מויל און אויערען, „הורא" און „ווי־וואט" — ס'איז דאך עפעס פון ניו - יארק.

א רעליגיע פארזאמלונג, א צדקה־אונטערנעהמונג, א לאקאלער צוזאמענ־קונפט אין פראווינץ, שפרינגט „קדוש" פאר ניו יארק, פאלט בגרעס פאר איסט - בראדוויי, און וואלגערט זיך אין שטויב פאר די איסט - בראדוויער „גדולים".

אבי פון ניו יארק, איז שוין גוט. אבי מען דערזעהט אויף איינעם'ס נאז די פירמע „איסט - בראדוויי" איז — „ארוגי פריצ'ל!" און מען צוגעהט פאר איהם ווי פוטער אויפ'ן זון.

— וואס ווילסט, איסט - בראד־ווייער גדול? נאך א 25-נער — נא דיר אביסעלע שווערליך טאקע, אבער... כי־כי... א באנקעטעל? מחיכי - תיתי! מיר זענען גליקליך! ווילסט אונז אפשר אויספאטשען? — נא דיר א באק און פאטש. גארנישט צו שווער פאר דיר.

וואס ברענגט דער „גדול" פון איסט־בראדוויי? וואס לאזט ער אונז הערען? וואס איז ער פאר אונז מחדש?

ווייס איך! אלטע ווערטער, בעקאנטע פראזעלאגיע, סקארבאווע פשט'לעך.

אבער די ליעבע פראווינץ בויגט איהר קאפ, קלאטשעט די הענט, שטעלט אויף מויל און אויערען, „הורא" און „ווי־וואט" — ס'איז דאך עפעס פון ניו - יארק.

א רעליגיע פארזאמלונג, א צדקה־אונטערנעהמונג, א לאקאלער צוזאמענ־קונפט — טרו! טרו — טרו! מען שיקט דעפעשען, מען לאזט זיך קאסטען כ'ווייס וויפיעל, ס'נעהמ אין לעבען, אבי א ניו יארקער „גדול" זאל בעעהרען מיט זיין קומען אין לאזען הערען. זיין כשר ווארט.

ער קומט און עפענט ס'מויל אין רעדט — אפט נארישקייטען. אבער א נארישקייט פון ניו יארק האט אין דער פראווינץ מעהר שאנסען ווי אן איינענע חכמה.

פארהאן אין דער איינענער שטאדט טענשען, וואס האבען וואס צו זאגען, וואס צו דערקלעהרען, וואס צו דערצעה־לען, נאר דער פראווינץ טויג עס נישט. מען מוז עס פערשמעלצען מיט א ניו יאר־קער „גדול".

דער „גדול", אויב נישט א נאנץ אונאינטערעסאנטער, נארישעוואטער פאל, א דורכשניטס - מענש, פון דעם טיפ, וואס מען נעפינט גענוג אין דער פראווינץ.

אבער, ס'איז דאך ניו יארק, אויסט־בראדוויי — איין קלייניגקייט!

דער „גדול" קומט, דרעהט מיט דער־נאז, מיינט אז אלע זענען איהם עפעס שולדיג, בלאזט פון זיך, מאכט דעם וואלשנעם אנשטעל, גלייך ער וואלט גע־וועזען מי - יודע - ווער, און גלייך ווי זיין אראפלאזען זיך אין דער פראווינץ שטאדט וואלט געווען דער גרעסטער קרבן פון זיין זייט און די גרעסטע עהרע פאר דער פראווינץ.

און די פראווינץ טויט איהם נאנצע טעג און נעכט נאך פון הינטען מיט א טיכעלע און פאכעט פון איהם די שטוי־בשר'ע אויגען אריין. און לעגט זיך אין דער לענג און ברייט נושא חן צו זיין אין זייגע אויגען.

א טאנץ-ליעד.

פון ל. ראזענבערג.

מיידעל, מיידעל, לאמיר טאנצען,
האפ, א וואלץ און א „קאזאק"!
טאנצען, טאנצען איס איינגאנצען,
אלע כחות מיט איין קנאק!

זאל די מוזיק אין זאל שפיעלען,
שפיעלען, שפיעלען אהן אויפהעה!
אין מיר ביידע ווילען טאנצען,
טאנצען, טאנצען אהן א שטעהר!...

געסט, איהר געסט, נו, מאכט א וואהרע
„אינגעל - מיידעל" טאנצען דאך!
כלי - זמר, שארפער, שארפער,
און איהר געסט שרייט: האך! האך! האך!

מיידעל, מיידעל, דריקט מיך פעסטער,
פעסטער, צו דיין ברוסט גוט צו!
זאל דיין פייער אין מיר קאכען,
און ניט געבען מיר קיין רוה!...

יוגענד, יוגענד, פלאקער, פלאקער,
אין ניט גיב אונז איצט קיין רוה!
כ'בין אייך מוחל צ ו ו א נ צ י נ ג,
יאהרען, פאר א י י ן גוטער „חיי - שעה"!...

מיידעל, מיידעל, לאמיר טאנצען,
ניט אויפהערען דעם „קאזאק"!
טאנצען, לאמיר אויס אינגאנצען,
הויב די פיס'לאך מיט'ן „קנאק"!...

אידישע מילישערישע פאליציי אין ארץ ישראל

(צום בודזשעט פון דעם רעסטאריישאן פאנד).

די בריטישע רעגיערונג אין פאלעס־טינא האט איצט אנגטערנומען א שריט וועלכער איז פאר אונז פון דער גרעסטער פאליטישער וויכטיגקייט. זי שטעלט אויעה די אדרנונג פון דעם לאנד אונטער דער אויפזיכט פון אידישער פאליציי.

אזעלכע שטעדט ווי ירושלים יפו, וואס האבען א גרויסע אידישע באפעלקערונ־ג אין די פאלאניעס ווערען שנעל איבערג־נעבען אין די הענד פון אידישע סאלדא־טען, ניט נאר די אידישע לעניאנערען, נאר אויך יציהט דאס ענגלישע קרייענס מיגיר־טעריזס טויזענדער פון אינדע אידיש־סאלדאטען פון די שלאכטפעלדער אי־פראנקרייך, אימאליען. און בעלגיען. שיקט זיי אריבער קיין פאלעסטינא לויי־זיי מען טיילט מיט ווערען די אידישע סאלדאטען מאביליזירט ניט נור צו הי־טען פאלעסטינא נאר אויך סיריען, אראב־יען, ווערדאר ערייש און אלעפא. דיי ברי־טישע רעגיערונג נעהמט געוועהנליך פאר דיעזער ארבייט פון יענע סאלדאטען, וואס האבען וואלונטירט. און ניט צו די זוא־מען האט זיי ערהרעפטעט, אויסער די האט זי איצט צוזאמען טויזענד אידיש־לעניאנערען, וועלכע זיינען געקומען נ־נור פון ענגלאנד נאר אויך פון אמעריק־ען אריינגיען.

אט דיעזע אידישע מיליטערישע פא־ציי וועט איצט אויף אן אפיציעלען וו־טהאן די ארבייט פון דעם „השומר" ארגאניזאציע, וואס האט ארייגגעשריי־אזעלכע שעהנע עטליכע בלעטלאך אין דעם געשיכטע פון דער אידישער אויפלעו־ג אין ארץ ישראל. בין 1901 פלעגע אלאניסטען אנשטעלען אראבער אז־זאלען היטען זייערע פערמעגענס.

דעוולטאט איז געווען א זעהר ביטער עס פלעגען פאסירען אונצעהליגע גנ־אין א סך איבערפאלען. אין 1910 ד־זיך ענערגיזירט דער „השומר" אין אר־ניזאציע פון אידישע יונגעלייט, וואס בען געדיענט אלס שומרים אין ד־קע־ניעס. אין דער ווינטער צייט האט־דיעזע ארגאניזאציע געקאנט ארויס־לען 30 ווינטער, אין דער זומער — אין דער צייט פון שניט — 100 טער. עס איז ניט געווען קיין ליי־זאך. און עס האט געקאסט גענוג בייט און בעלדען בלוט ביז דיעזע אר־ניזאציע האט זיך דורכגעברכען א פיעלע פון. דיעזע שומרים העלדען ה־אין זייער קאמף מיט די אראבער זי־לעבענס פערלוירען. צ